

The Relationship Between Classroom Management Styles, Teacher Creativity in Arabic Language Instruction, and Students' Arabic Language Learning

Hedayatollah Taghizadeh¹²

Department of Arabic Language and Literature Education, Faculty of Literature and Foreign Languages, Farhangian University, Tehran, Iran (**Corresponding author**). drtaghizadeh@cfu.ac.ir

Seyedeh Parisa Taheri¹²

Department of Arabic Language Education, Tehran, Iran. parisataheri23@yahoo.com

Abstract

Classroom management plays a crucial role in increasing students' engagement in curricular activities and minimizing the time spent addressing classroom-related problems. Effective classroom management becomes particularly challenging when the subject being taught is itself associated with learning difficulties. Arabic is currently regarded as one of the more challenging subjects in Iranian schools. In particular, at the lower and upper secondary levels, some students express limited interest in Arabic and attach relatively little importance to learning it compared with previous years. Given that students' attitudes toward Arabic may be influenced by various factors, the present study examines the possibility that classroom management and teacher creativity in Arabic language instruction may contribute to this situation. The study first reviews major theories of classroom management and subsequently discusses the objectives and types of classroom management, characteristics of effective classroom management, and the role of creativity in managing Arabic language classrooms. Finally, it presents the findings and recommendations for improving classroom management and enhancing the effectiveness of Arabic language instruction. The present study aims to investigate the relationship between classroom management styles, teacher creativity in instruction, and students' Arabic language learning using a descriptive-analytical approach. Specifically, it seeks to address the following questions:

1. What is the relationship between classroom management styles, teacher creativity in instruction, and students' Arabic language learning?

¹ **Cite this article:** Taghizadeh, H. & Taheri, S.P. (2026). The Relationship Between Classroom Management Styles, Teacher Creativity in Arabic Language Instruction, and Students' Arabic Language Learning. *Research in Arabic Language and Literature Education* 8(2) p. 1-22.

<https://doi.org/10.48310/alle.2026.16659.1170>

Received: 2026/02/17; **Revised:** 2026/06/06; **Accepted:** 2026/06/26; **Published online:** 2026/10/02

Article type: Research Article

Publisher: Farhangian University

©2026 authors retain the copyright and full publishing rights.

<https://amozesharabi.cfu.ac.ir>

2. How can teacher creativity help reduce the challenges associated with Arabic language instruction?
3. What are the characteristics of a creative and competent teacher?
4. What factors can make Arabic lessons more engaging and reduce the challenges associated with teaching and learning Arabic?
5. What factors may contribute to the marginalization of Arabic language instruction?

The findings of this study are intended to help teachers and instructors identify appropriate classroom management approaches according to their classroom conditions and make effective use of their creativity. Such practices may also contribute to increasing students' interest in Arabic while facilitating the achievement of instructional objectives. Given the importance of classroom management and its role in teaching and learning, it is necessary to consider different perspectives on classroom management. Throughout their teaching careers, educators may encounter various challenges related to classroom organization and the management of disruptive student behaviors. Selecting and implementing an appropriate classroom management approach can contribute to fostering students' sense of responsibility and self-regulation while reducing problems associated with indiscipline and excessive direct control over students in completing their assignments and learning tasks. Teachers who adopt an appropriate classroom management style are more likely to respond effectively to different educational and instructional conditions (Darabi-Gorglani et al., 1401: 17). Classroom management encompasses planning, instructional practices, interactive classroom behaviors, and several other elements, including the following:

1. Planning: Teachers who plan their instruction effectively communicate their expectations to students, thereby contributing to academic progress and learning. For example, an Arabic teacher may administer a short assessment at the end of each lesson to evaluate students' understanding of the material. By identifying students' strengths and weaknesses, the teacher can address areas requiring improvement while also encouraging students to share their strengths and knowledge with their peers.

2. Establishing Simple and Effective Rules: The purpose of classroom and school rules is to promote students' social and academic development. Effective classroom managers teach students how to understand, follow, and consistently observe established rules. Clear rules help organize routine classroom activities. In an Arabic language classroom, for example, the teacher may establish regular activities such as asking questions about grammatical structures and reviewing vocabulary from translation exercises. Such simple and consistent practices can contribute to students' academic progress.

3. Providing Positive Feedback from the Beginning: Effective teachers discuss instructional and classroom management practices with students at the beginning of the academic year and provide opportunities for students to ask questions and understand the rationale behind classroom rules. Rules developed collaboratively with students are generally more likely to be accepted and followed than rules established solely by the teacher.

4. Structuring Classroom Organization and Participation: Effective teachers anticipate and organize student behavior and participation during classroom activities. They assign responsibilities to individual students and groups and clearly communicate what is expected of them. In an Arabic language classroom, for instance, students can be divided into groups, with one group responsible for translating the lesson, another for practicing grammatical structures, and another for completing exercises. Rotating these responsibilities across sessions can ensure that all students remain actively involved in the learning process.

5. Recording Grades and Other Performance Indicators: Teachers are responsible for maintaining systematic records of students' grades, attendance, classroom participation, disciplinary issues, and other relevant aspects of classroom performance. To ensure fairness, consistency, and accountability,

teachers should employ an organized system for recording and maintaining such information (Bakhtiar Nasrabadi & Nowrozi, 1382: 36).

For example, in an Arabic language course, a teacher may maintain a record covering translation, grammar, exercises, and Arabic dialogue. If a student does not demonstrate satisfactory performance in any of these areas, the teacher can investigate the underlying difficulties and provide appropriate support. Such systematic monitoring can help students recognize the importance of developing their skills across different dimensions of Arabic language learning.

Creative Classroom Management in Arabic Language Instruction

Creative thinking does not necessarily imply exceptional intelligence. Rather, it involves the ability to generate new and useful solutions through sustained effort, concentration, and engagement with a problem. This principle is equally applicable to teaching. In challenging subjects such as Arabic—which is a compulsory subject in Iran's educational system and currently faces a number of instructional challenges—teachers can employ creativity and sustained effort to transform potentially difficult learning experiences into more accessible and engaging ones. Teacher creativity can contribute to creating a dynamic and active classroom environment and can facilitate the achievement of instructional objectives.

Accordingly, the following practices may help make Arabic language lessons more engaging:

1. Creating a Positive and Energetic Classroom Atmosphere: Teachers should enter the classroom with a positive attitude and an encouraging demeanor and should communicate confidence in students' ability to learn. Establishing a supportive atmosphere can positively influence students' attitudes toward learning Arabic. During the initial sessions, teachers may introduce simple Arabic greetings and short conversational exchanges and encourage students to use them when entering the classroom.

2. Going Beyond the Textbook: Teachers should avoid limiting instruction exclusively to the textbook. They can supplement textbook content with visually appealing materials, short Arabic stories, and brief poems. Students can also be encouraged to search for short and engaging Arabic texts and present or read them in class.

3. Using Engaging Visual Materials: The repetitive nature of some textbook images may fail to generate sufficient interest in Arabic language learning. Teachers can therefore introduce images depicting attractive and culturally relevant locations in Arab countries and use them as prompts for classroom discussion and language activities. For example, in teaching and practicing verb structures in the seventh-, eighth-, and ninth-grade Arabic textbooks, visual materials are often limited to images of male and female students. In some cases, the opening pages of lessons may not effectively convey the intended message. Similarly, some translation activities are accompanied by relatively static or unengaging images, which may not sufficiently motivate students to participate in translation tasks. More varied and meaningful visual materials could therefore contribute to greater student engagement with these activities.

An effective teacher needs strong classroom management skills to make optimal use of instructional time, reinforce positive student behaviors, and foster habits of studying, learning, cooperation, and mutual respect. In response to the questions examined in this study, an effective teacher should be able to understand the classroom context, students, and learning environment and select appropriate management strategies, instructional techniques, and methods accordingly. Classroom management styles may vary depending on classroom conditions, students' age and gender, and the subject being taught. In some circumstances, combining different management approaches may provide a more effective means of organizing and managing the classroom. In addition to classroom management skills, teachers need sufficient subject-matter knowledge, pedagogical expertise, and professional competence to guide students toward the intended learning objectives. This is particularly important when teaching challenging subjects such as Arabic. Since Arabic may be perceived as difficult by some Iranian students, all stakeholders involved in the educational process—including teachers,

textbook authors, and school administrators—should contribute to simplifying the learning process and making Arabic lessons more engaging. Ultimately, classroom practice is influenced by the teacher's scientific knowledge, personal characteristics, social skills, and management abilities. Teacher creativity and pedagogical skill can play an important role in transforming students' perceptions of difficult or unappealing lessons. Therefore, teachers are encouraged to develop a diverse repertoire of teaching methods, techniques, and instructional models and to select and adapt them according to learners' capacities and needs in order to enhance instructional effectiveness.

Keywords: Classroom Management; Arabic Language Instruction; Teaching; Creativity; Teacher; Learning.

العلاقة بين أساليب إدارة الصف وإبداع المعلم في تدريس اللغة العربية ومستوى تعلّم الطلاب

هدایت الله تقی زاده

قسم تعلیم اللغة العربية وآدابها، كلية الآداب واللغات الأجنبية، جامعة فرهنکیان، طهران، ایران (الباحث المسؤول). drtaghizadeh@cfu.ac.ir

السيدة بريسّا طاهري

parisataheri23@yahoo.com

قسم تعلیم اللغة العربية، طهران، ایران.

الملخص

تُعَدُّ إدارة الصف منذ زمن طويل من أكثر القضايا تعقيداً في سبيل تحسين جودة التعليم، كما تمثّل عنصراً أساسياً لتحقيق التعلّم الفعّال. ويواجه تدريس اللغة العربية، على وجه الخصوص، تحديات متعدّدة في المؤسسات التعليمية والمدارس في الوقت الراهن. ويمكن لتزويد المعلمين بمهارات فعّالة في إدارة الصف، وتشجيعهم على توظيف أساليب أكثر إبداعاً، أن يساهم في الحدّ من بعض هذه التحديات وتيسير عملية التعلّم. وتهدف هذه الدراسة إلى تحديد أساليب مبتكرة لإدارة صفوف اللغة العربية، بما يمكن المعلمين من التعرّف إلى استراتيجيات إدارة الصف المختلفة واختيار الأساليب الأكثر ملاءمة لدعم تعلّم الطلاب. وابتاع المنهج الوصفي التحليلي، تبحث هذه الدراسة في العلاقة بين أساليب إدارة الصف وإبداع المعلم في تدريس اللغة العربية، بهدف تحديد كيفية تفاعل هذين العاملين وتأثيرهما في مخرجات التعلّم. وتشير النتائج إلى أن تدريس اللغة العربية، نظراً إلى ما يكتنفه من تحديات متعدّدة، يتطلّب أساليب محدّدة وملائمة لإدارة الصف. ويتحقّق التعلّم الأمثل عندما يمتلك المعلمون مهارات فعّالة في إدارة الصف، إلى جانب معرفة كافية باللغة العربية. ومن خلال توظيف استراتيجيات إبداعية متنوّعة في صفوف اللغة العربية، يستطيع المعلمون تحويل بيئة التعلّم السلبية إلى بيئة ديناميكية وتفاعلية وجاذبة، بما يعزّز انخراط الطلاب في عملية التعلّم ويوجّههم نحو تحقيق أهدافهم التعليمية. وإضافة إلى ذلك، يمكن أن تساهم مراجعة مؤلفي كتب اللغة العربية لهذه الكتب وتطويرها في تحقيق نتائج إيجابية في هذا المجال.

الكلمات المفتاحية: إدارة الصف، تدريس اللغة العربية، التدريس، الإبداع، المعلم، التعلّم.

رابطه بین سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در آموزش زبان عربی با میزان یادگیری دانش آموزان

هدایت‌الله تقی‌زاده^۱

گروه آموزش زبان و ادبیات عرب، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
drtaghizadeh@cfu.ac.ir

سیده پریسا طاهری^۲

گروه آموزش زبان عربی، تهران، ایران. parisataheri23@yahoo.com

چکیده

مدیریت کلاس از دیرباز به عنوان یکی از پیچیده‌ترین موضوعات در بهبود کیفیت آموزش شناخته شده و امری مهم در یادگیری به شمار می‌رود؛ زبان عربی نیز امروزه یکی از پرچالش‌ترین درس‌ها برای تدریس در مراکز آموزشی و مدارس است. در شرایط کنونی تجهیز معلمان به مهارت‌های کارآمد مدیریتی در این زمینه و به کارگیری خلاقیت هرچه بیشتر، می‌تواند لندکی از این پیچیدگی‌ها و چالش‌ها بکاهد و آموزش را تسهیل کند. این پژوهش به دنبال یافتن روش‌هایی برای مدیریت خلاقانه کلاس درس عربی است تا معلمان با آشنایی با انواع روش‌های مدیریت کلاس درس و انتخاب بهترین شیوه، دانش‌آموزان را در امر یادگیری یاری کنند؛ در این مقاله با رهیافتی توصیفی-تحلیلی به رابطه بین سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در تدریس با یادگیری عربی پرداخته شده تا مشخص شود که چه رابطه‌ای میان آن‌ها است و چگونه می‌تواند بر یادگیری تأثیر بگذارند. نتایج پژوهش نشان داد کلاس درس عربی با توجه به چالش‌های مختلفی که دارد مدیریت مخصوص به خود را می‌طلبد. زهانی یادگیری درس عربی به بهترین شکل اتفاق می‌افتد که معلم توانایی مدیریت کلاس و دانش کافی مربوط به درس عربی را داشته باشد. معلم با استفاده هرچه بیشتر از خلاقیت‌های متفاوت در کلاس درس عربی، می‌تواند کلاس را از حالت منفعل بودن خارج کرده و به یک محیط پویا و خلاق که یادگیری در آن با اشتیاق انجام می‌شود تبدیل کند و دانش‌آموزان را به هدف خود برساند. همچنین بازنگری در کتاب‌های درسی عربی توسط مؤلفان نیز می‌تواند در این زمینه تأثیرگذار باشد.

کلیدواژه‌ها: مدیریت کلاس، درس عربی، تدریس، خلاقیت، معلم، یادگیری.

^۱ **استناد به این مقاله:** تقی‌زاده، هدایت‌الله؛ طاهری، سیده پریسا (۱۴۰۵). رابطه بین سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در آموزش زبان عربی با میزان یادگیری دانش‌آموزان. پژوهش در آموزش زبان و ادبیات عرب، ۸(۲)، ص ۱-۲۲.

<https://doi.org/10.48310/alle.2026.16659.1170>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۲۸؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۵/۰۳/۱۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۰۵؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۵/۰۷/۱۰

نوع مقاله: مقاله پژوهشی ناشر: دانشگاه فرهنگیان © ۱۴۰۵ نویسندگان دارنده حق مولف مقاله خود بدون محدودیت هستند.

مقدمه

مدیریت به‌طور کلی و در بخش آموزش به معنای طراحی و سازمان‌دهی و رهبری و نظارت و کنترل است؛ و به عبارتی مدیریت فعالیتی علمی است که در یک موقعیت سازمان‌یافته برای هماهنگی و هدایت امور در جهت هدف‌های معینی صورت گیرد (علاقه‌مند، ۱۳۷۸: ۷۸). مدیریت کلاس درس و رهبری آن مقوله چندبعدی، حساس و سرنوشت‌ساز است و برای خلق بهترین محیط ممکن به‌منظور یادگیری، اولویت نخست در مسئولیت‌های معلم به‌شمار می‌آید (مارتین و شوهو، ۲۰۰۳: ۳۰). مدیریت کلاس میزان به‌کارگیری فراگیران در فعالیت‌های برنامه درسی را افزایش می‌دهد و از هدررفت وقت برای رفع مشکلات کلاسی جلوگیری می‌کند. این امر زمانی با چالش بیشتر مواجه می‌شود که آموزش درس مورد نظر نیز چالش‌هایی به همراه داشته باشد. امروزه زبان عربی یکی از درس‌های چالش‌برانگیز در مدارس است؛ اهمیت زبان عربی تا اندازه قابل‌توجهی در میان نوجوانان مسلمان کم‌شده و هر روز شاهد کم‌رنگ‌تر شدن حضور آن در عرصه‌های گوناگون هستیم. به‌ویژه در مدارس متوسطه اول و دوم که نسبت به سال‌های قبل دانش‌آموزان بی‌علاقه بودن خود را نسبت به زبان عربی به‌صورت آشکار اعلام می‌دارند و اهمیت چندانی برای آن قائل نیستند؛ با توجه به اینکه این مسئله می‌تواند علت‌های گوناگون داشته باشد. پژوهش پیش‌رو از این منظر که ممکن است یکی از دلایل آن مربوط به مدیریت کلاس درس و خلاقیت معلم در این زمینه باشد، این مسئله را مورد بررسی قرار داده است. در ابتدا نظریه‌های مختلف در مورد مدیریت کلاس درس بازگو شده و پس از آن مطالبی در خصوص اهداف مدیریت کلاس، انواع مدیریت کلاس، مدیریت مؤثر کلاس درس و خلاقیت در مدیریت کلاس درس عربی آمده است و در پایان، نتیجه پژوهش و پیشنهادهایی در خصوص کلاس‌داری بهتر ارائه شده است.

بنابراین هدف نویسندگان، آن است که با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی رابطه بین سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در تدریس با یادگیری عربی دانش‌آموزان بپردازند.

و به دنبال پاسخ به سؤال‌های زیر است که:

۱. چه رابطه‌ای میان سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در تدریس با یادگیری درس عربی وجود دارد؟
۲. چگونه خلاقیت معلم می‌تواند از چالش‌های درس عربی بکاهد؟
۳. یک معلم خلاق و توانمند چه ویژگی‌هایی دارد؟
۴. کدام عوامل می‌توانند درس عربی را جذاب کنند و از حاشیه‌های تدریس و یادگیری این درس بکاهند؟
۵. علت‌های به حاشیه کشیده شدن درس عربی چه عواملی می‌تواند باشد؟

نتایج این پژوهش به معلمان و استادان کمک می‌کند تا با شناخت انواع روش‌های مدیریت کلاس و به‌کارگرفتن خلاقیت خود بهترین شیوه را متناسب با موقعیت کلاس خود انتخاب کنند و کمک کنند تا دانش‌آموزان علاوه بر رسیدن به هدف یادگیری به زبان عربی نیز علاقه‌مند شوند.

پیشینه پژوهش

بین سبک مدیریت کلاس در آموزش زبان عربی با میزان یادگیری رابطه وجود دارد و از ویژگی‌های یک کلاس موفق به شمار می‌رود. پژوهش‌های ارزشمندی تاکنون درباره سبک مدیریت کلاس و خلاقیت معلم در تدریس انجام گرفته که عبارت‌اند از: کمال‌پور (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «الگوی مفهومی مدیریت کلاس درس و تدریس اثربخش» با روش توصیفی - کتابخانه‌ای به واکاوی سبک‌های مدیریت کلاس و تناسب آن با الگوهای تدریس پرداخته است.

نتیجه این پژوهش نشان داد که حرفه معلمی و به‌خصوص مدیریت کلاس درس دارای پیچیدگی‌های خاص، ناگهانی و منحصر به فرد است که ناشی از چندجانبه گرایی، تداخل زمانی و تأخر فکری است؛ معلمان موفق با تفکیک سه حوزه مدیریتی (فضا، خود، افراد) می‌توانند بهترین شیوه را در اداره کلاس داشته باشند. فیروزجایی (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان «مدیریت کلاس درس به‌عنوان مؤلفه‌ای از مدیریت مدرسه، پیش‌بینی عملکرد و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان» با روش توصیفی از نوع همبستگی به بررسی مدیریت کلاس و عملکرد تحصیلی کیفی دانش‌آموزان متوسطه دوم پرداخت و به این نتیجه رسید که مدیریت و سازمان‌دهی کلاس درس با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت دارند و سازمان‌دهی بهتر کلاس درس از سوی معلمان با افزایش عملکرد تحصیلی کیفی همراه است. افشارنیا و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی مدیریت کلاس درس و روش کلاس‌داری معلمان در مدارس و مراکز آموزشی» به بررسی مدیریت کلاس در مدارس و مراکز آموزشی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که معلم از طریق اداره صحیح کلاس می‌تواند رفتارهای مخرب و مزاحم دانش‌آموزان را اصلاح کند و میزان مشارکت در یادگیری و سطح انگیزش یادگیری آن‌ها را بالا ببرد. عالی و امین یزدی (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «تأثیر ویژگی‌های معلم بر سبک مدیریت کلاس» به بررسی انواع سبک‌های مدیریت کلاس پرداختند و به این نتیجه رسیدند که غالب معلمان به سبک مداخله‌گر گرایش دارند و هنوز خودشان تمام مسئولیت تدریس را برعهده می‌گیرند و این مسئله به خاطر وادار کردن دانش‌آموزان به اطاعت بی‌چون‌وچرا و اعمال کنترل بیشتر دانش‌آموزان صورت می‌پذیرد. پژوهش‌های دیگری نیز مرتبط با مدیریت کلاس درس انجام شده است، اما پژوهش پیش‌رو که به بررسی رابطه سبک مدیریت کلاس درس و خلاقیت معلم در تدریس با یادگیری زبان عربی توسط دانش‌آموزان انجام گرفته از نوع خود جدید است و بررسی ارتباط بین مدیریت و خلاقیت و یادگیری، می‌تواند رهیافتی جدید در حوزه آموزش باشد.

مدیریت کلاس از نگاه صاحب‌نظران

باتوجه به اهمیت مدیریت کلاس و نقش آن در امر یاددهی و یادگیری، ضرورت دارد که در ابتدا به نظرات مختلف در این باره پرداخته شود. مدیریت کلاس همواره یک امر مهم در یادگیری دانش‌آموزان به شمار می‌رود (مرزانو،^۱ ۲۰۰۳: ۸۱). از دید صاحب‌نظران در اغلب تعاریف سنتی واژه «مدیریت کلاس» هم‌معنا با واژه انضباط به کاررفته است. به‌عنوان مثال دوئل^۲ مدیریت کلاس را درمان «بدرفتاری‌ها و اختلالاتی که در محیط آموزشی رخ می‌دهد» تعریف می‌کند؛ به عقیده وی، هدف مدیریت کلاس ایجاد و حفظ نظم اجتماعی به‌منظور آموزش و یادگیری بهتر است و نیز از نظر او مدیریت کلاس طیف وسیعی از وظایف معلم در تأمین منابع دانش‌آموزان، رسیدگی به حضور دانش‌آموز، پیشبرد مطلوب قوانین و قواعد و رویه‌های آموزش گروهی دانش‌آموزان است (۱۹۸۶: ۳۹۵). لوئیز^۳ نیز، مفهوم انضباط را زیرمجموعه مدیریت به شمار می‌آورد و «مدیریت کلاس را به‌مثابه ترکیبی از آموزش سازمان‌دهی مواد و فعالیت‌های درسی و تلاش برای کاهش بدرفتاری دانش‌آموزان توصیف می‌کند» (۲۰۰۱: ۳۰۹). همچنین ولفگانگ و گلیکمن^۴ تعریفی جامع و دقیق از مدیریت کلاس ارائه داده‌اند؛ به گفته آن‌ها «مدیریت کلاس یعنی کلیه تلاش‌های معلم برای سرپرستی فعالیت‌های کلاس که شامل تعاملات اجتماعی رفتار دانش‌آموزان و یادگیری است». در این تعریف چند جنبه اساسی برای مدیریت کلاس فرض شده است که یکی از آن‌ها انضباط با مدیریت رفتار است؛ بنابراین مدیریت کلاس شامل انضباط می‌شود (ولفگانگ و گلیکمن، ۱۹۸۰: ۸۳). بروفی^۵ مدیریت کلاس را «اقدامی برای ایجاد و حفظ محیط‌های یادگیری می‌داند که به آموزش موفق می‌انجامد و آن را سازمان‌دهی محیط کلاس، ایجاد قوانین و رویه‌ها، حفظ توجه به دروس و اشتغال به فعالیت‌های علمی تعریف می‌کند» (بروفی، ۱۹۹۶:

1 - Merzano

2-Doyle

3-Lewis

4- Wolfgang& Glickman

5 -Brophy

۸۶). مدیریت کلاس شامل کارکردهای سازمانی است که معلمان را ملزم به اجرای وظایف طرح‌ریزی، سازمان‌دهی، هماهنگی، هدایت، کنترل، ارتباط، کلاس‌داری و پژوهش می‌کند (ولنگ، ۱۹۹۰: ۸۹). رئوفی مدیریت کلاس را با تأکید بر بعد انسانی مدارس این گونه تعریف می‌کند: «مدیریت کلاس عبارت است از هنر به‌کارگیری دانش تخصصی و بهره‌گیری از مهارت‌های کلاس‌داری در هدایت دانش‌آموزان به سوی اهداف مطلوب و مورد نیاز جامعه» (رئوفی، ۱۳۸۰: ۶۳). صفوی نیز می‌گوید: «مدیریت کلاس درس عبارت است از رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه درسی، سازمان‌دهی مراحل کار و منابع سازمان‌دهی محیط به‌منظور بالا بردن کار نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان و پیش‌بینی مسائل بالقوه است» (صفوی، ۱۳۷۰: ۶۸). مونته سوری^۱ تعریفی جامع‌تر با توضیح همه جوانب کلاس برای مدیریت کلاس دارد: «محیط مناسب در فرایندهای آموزشی به‌خودی‌خود همه جوانب مهم در فرایندهای آموزشی را تأمین می‌کند» (مونته‌سوری، ۲۰۰۴: ۱۵۷)؛ مدیریت کلاس «مونته سوری» با مدیریت سنتی تفاوت‌های اصلی دارد. باوجوداین، مدیریت کلاس «مونته سوری» یکی از اساسی‌ترین بنیادهای مدیریت کلاس جدید است. آثار این نوع مدیریت در رویکردها و چشم‌اندازهای نو به مدیریت کلاس باز کاملاً مشهود است. یکی از اقدامات «مونته سوری» در ایجاد محیط آموزشی مناسب حذف کاربرد میز تحریر کلاسی و جایگزین کردن آن با میز و صندلی به‌لندازه دانش‌آموزان در کلاس درس بود. این تحول در مدیریت محیط آموزشی مناسب به طراحی دیگر اجزاء و وسایل آموزشی و کمک‌آموزشی و کنار گذاشتن وسایل و ابزارهای آموزشی و کمک‌آموزشی واحد و یکسان به‌خصوص بزرگسالان در تمام محیط‌های آموزشی منجر می‌شود؛ بنابراین، مدیریت کلاس از زمان «مونته سوری» به محیط‌های آموزشی متناسب با دانش‌آموزان به‌جای متناسب کردن دانش‌آموزان با محیط آموزشی تبدیل شد. «مونته سوری» راهکارهایی را برای تأمین اهداف مدیریت کلاس درس و هدایت تحصیلی مطرح کرده است که عبارت‌اند از:

۱. توسعه نگرش مثبت به مدرسه و توجه به وقت صرف شده فراگیران در محیط‌های آموزشی؛
۲. افزایش اعتمادبه‌نفس که طی آن رقابت در محیط آموزشی به حداقل می‌رسد و نزاع و اصطکاک در میان فراگیران کاهش می‌یابد؛
۳. تمرکز بر کاهش ملالت و خستگی از محیط آموزشی و ترک تحصیل فراگیران؛
۴. پرورش حس کنجکاوی در محیط آموزشی به‌جای آزار و اذیت دیگران؛
۵. خلاقیت و ابتکار در یادگیری و حفظ محیط‌های یادگیری خلاق در فرایندهای آموزشی پرورش نظم در میان فراگیران که طی آن دانش‌آموزان از طریق نظم درونی بتوانند به خودکنترلی برسند تا آنکه نیروها و ابزارهای بیرونی موجب آن شوند (رودهاوس، ۲۰۰۷: ۳۴۵).

به‌طورکلی تحقیقات صورت گرفته نشان می‌دهند رویکرد مدیریت کلاس «مونته سوری» در محیط‌های آموزشی به بهبود شرایط آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌انجامد (هاریس، ۲۰۰۴: ۱۷).

«مرزانو»^۲ مدیریت کلاس را تأثیرگذاری اقدامات و تلاش‌های معلم در چهار حوزه می‌داند که عبارت‌اند از:

۱. ایجاد و تقویت قواعد، قوانین و رویه‌ها؛
 ۲. انجام اقدامات انضباطی و نظم‌دهنده؛
 ۳. حفظ روابط اثربخش میان معلم و دانش‌آموز؛
 ۴. حفظ و نگهداری مجموعه ذهنی برای مدیریت؛
- تنها وقتی فعالیت‌های اثربخش در این چهار حوزه به کار گرفته می‌شوند که این امور به‌صورت مؤثر در کلاس مدیریت شوند (مرزانو، ۲۰۰۳: ۸۲). در پایان می‌توان گفت معلمان با بررسی هدف‌ها و مؤلفه‌های مدیریت کلاس درس، تأمل در مورد کلاس‌های خود، بازدید

1 - Montessori

2 - Marzano

از کلاس همکاران و گفت‌وگو با کارشناسان نگرشی همه‌جانبه در مورد مدیریت کلاس پیدا می‌کنند؛ پس اصطلاح مدیریت کلاس با اصطلاح نظم و انضباط معادل نبوده و مدیریت کلاس را می‌توان برنامه‌ریزی‌ها و اقداماتی دانست که معلم برای اطمینان یافتن از اثربخشی و کارایی یادگیری در کلاس انجام می‌دهد (صیامی، ۱۳۸۰: ۲۳). با توجه به تعاریف ارائه شده از نگاه صاحب‌نظران هرکدام از آن‌ها به‌نوعی مدیریت کلاس را تعریف کرده‌اند و تعریف مشخص و واحدی از این عبارت وجود ندارد و می‌توان آن را مترادف با کلاس‌داری دانست.

اهداف مدیریت کلاس و اهمیت و ضرورت آن

مدیریت کلاس برای خلق بهترین محیط ممکن به‌منظور یادگیری، اولویت نخست در مسئولیت‌های معلم کلاس به شمار می‌آید (مارتین و شوهو، ۲۰۰۳: ۲۹). مدیریت جامع کلاس میزان اشتغال دانش‌آموزان در فعالیت‌های برنامه درسی را افزایش می‌دهد و از هدر رفتن زمان برای رفع مشکلات رفتاری جلوگیری می‌کند. به عقیده بروفی^۱، «یک نظام مدیریتی جامع می‌تواند کلاس‌های سازمان‌یافته ایجاد کند، یعنی جایی که یادگیری بهینه انجام می‌شود» (بروفی، ۱۹۹۶: ۸۶). همچنین وجود یک مجموعه قابل پیش‌بینی و آگاهانه از قوانین دستورالعمل‌ها و برنامه‌های مشخص در کلاس نیل به موفقیت را آسان می‌کند و زندگی و تلاش را در کلاس به حرکت درمی‌آورد (میلر، ۱۳۷۹: ۱۱۲). در نتیجه معلم می‌تواند با شناخت و اجرای مدیریت صحیح تأثیر و کارایی تدریس را افزایش و مشکلات رفتاری دانش‌آموزان را کاهش دهد (بهاری، ۱۳۷۹: ۳۸).

از نظر بیکر و وستراپ^۲ اهداف عمده مدیریت کلاس شامل موارد زیر است:

(الف) برنامه‌ریزی درسی بر پایه‌ی آمیزه‌ای از تنوع و هدف؛

(ب) ارائه‌ی دستورالعمل‌های شفاف به دانش‌آموزان در مورد فعالیت‌های درسی؛

(ج) هدایت و نظارت بر یادگیری و فعالیت‌های دانش‌آموزان؛

(د) به‌کارگیری ابزارهای آموزشی و منابع یادگیری و تدریس؛

(ه) حرکت منطقی از یک مرحله تدریس به مرحله دیگر و زمان‌بندی فعالیت‌های کلاس و ایجاد توازن در آن‌ها؛

(ز) شروع و خاتمه هدفمند درس (بیکر و وستراپ، ۲۰۰۰: ۶۵)؛

مدیریت کلاسی مؤثر، فرصت‌های یادگیری را برای دانش‌آموزان به بالاترین سطح ممکن می‌رساند (اورتسون و ایمر، ۲۰۰۹: ۹۴).

علاوه بر این مهارت کلاس‌داری دستاوردهای زیر را برای معلم و دانش‌آموزان خواهد داشت:

به ایجاد محیط آموزشی مناسب کمک می‌کند؛

از هدر رفتن وقت و انرژی معلم جلوگیری می‌کند؛

به تقویت روحیه معلم کمک می‌کند؛

ساختار کلاس و اهداف آن را برای دانش‌آموزان مشخص می‌کند؛

انتظارات معلم را برای شاگردان تبیین می‌کند؛

زمان مفید کلاس را افزایش و رفتارهای مخرب دانش‌آموزان را کاهش می‌دهد؛

اصول مدیریت کلاس

روش معلم در مدیریت کلاس مطابق با محیط کلاس است. معلم باید به دانش‌آموزان مستقل بنگرد و راه‌های مناسب برای پذیرش و اجرای رفتاری خاص را در هر دانش‌آموز بیابد. به‌علاوه بایستی باورهای غلط رایج در مدیریت کلاس را کنار بگذارد و با پیش‌زمینه

1 - Brophy

2 - Baker & West Rup

ذهنی خوب به سراغ دانش‌آموزان برود، برخی از این باورهای غلط شامل این موارد است:

مدیریت کلاس برابر است با نظم و انضباط؛

کلاسی که خوب مدیریت شده کلاسی آرام و ساکت است؛

مدیریت کلاسی تأثیرگذار وابسته به نظام پاداش و مجازات است؛

دستورالعمل‌های درگیرکننده همان مدیریت کلاس است (تریسی، ۱۴۰۱: ۱۳).

در صورتی که مدیریت کلاس یک فرایند استراتژیک و پیوسته است که متشکل از اقدامات کلیدی است.

انواع مدیریت کلاس

نوع سبک مدیریت کلاس به سبک تدریس و هدف معلم بستگی دارد و سبک مدیریتی هر معلم از عوامل موفقیتی آن معلم محسوب می‌شود. معلمان با به‌کارگیری یک روش مدیریتی مناسب می‌توانند به پرورش مهارت‌های اجتماعی، خلاقیت و توانایی دانش‌آموزان کمک کنند و به این ترتیب کمتر با مشکلات انضباطی در کلاس روبه‌رو شوند (دارابی گرگانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۶). معلم با ورود به کلاس درس نیازمند تجهیز خود به انواع آمادگی‌های ذهنی و روحی، سلامت جسمانی و آمادگی علمی برای ارائه مطالب و طراحی ساختاری منسجم از عناصر فضا، مطلب، افراد و زمان است که بتواند در ابعاد گفتاری و رفتاری حداکثر تأثیرگذاری را داشته باشد.

این تقسیم‌بندی از سبک‌های معلمان در کلاس درس ریشه در دیدگاه بامریند^۱ و نظریه سبک فرزندپروری او دارد که شباهت زیادی به الگوی نظری ولفگانگ و کیلگمن^۲ در تقسیم‌بندی سه سبک مدیریتی مداخله‌گر، تعاملی و غیرمداخله‌گر دارد. در ادامه به محاسن ویژگی‌های هر کدام از این سبک‌ها می‌پردازیم (پیری و پورهادی، ۱۳۹۷: ۹۵):

سبک مستبدانه: براساس این دیدگاه، آن دسته از معلمانی که سبک مستبدانه را انتخاب می‌کنند، از الگوی کلاس معلم‌محور پیروی کرده و معمولاً کلاس را خشک و غیرقابل انعطاف اداره می‌کنند. شیوه کار چنین معلمانی تکلیف‌محور و خشن است و معمولاً پرسش و پاسخ در کلاس به حداقل می‌رسد. این سبک بیشتر در میان نظریات کلاسیک تعلیم و تربیت مانند دیدگاه جامعه‌شناختی والر مطرح است که بر تقویت اعمال کامل قوانین مدرسه برای حفظ نظم در کلاس توسط معلم تأکید دارد. از نظر او کلاس درس میدان جنگی است که معلم همیشه برای کنترل آن باید بجنگد.

سبک تعامل‌گرایانه: در این سبک معلم از ویژگی‌هایی چون رفتار دوستانه بیش‌ازاندازه با دانش‌آموزان و به‌اصطلاح خیلی خودمانی برخوردار است و بین معلم و دانش‌آموز حداقل تفاوت دیده می‌شود. دانش‌آموز آزادی کامل دارد، از شوخی کردن، اظهارنظر کردن در هر زمینه‌ای و حتی حضور در کلاس. معمولاً تذکرات توسط معلم عمدتاً غیرمستقیم غیرکلامی است که با رویکرد رفاقتی و صمیمانه بین طرفین اجرا می‌شود. در این رویکرد نظرسنجی تا حدود زیادی از حد معمول فراتر رفته، دانش‌آموز اعمال نفوذ بسیار زیادی در اداره کلاس و مطالب درس و تدریس دارد. معلم با توجه به ویژگی‌های شخصیتی - اجتماعی خود سبک یا سبک‌های مدیریتی را در کلاس انتخاب می‌کند و متناسب با آن سبک، روش ارائه مطالب مناسب را بر مبنای الگوهای تدریس مرتبط برمی‌گزیند.

سبک سهل‌انگارانه: در این سبک همانند سبک قبل معلم آسان‌گیر و دانش‌آموز دارای اختیار است، اما برخلاف سبک قبلی که آزادی وجود داشت و به‌اصطلاح معلم خونگرم و دل‌شاد بود، در این سبک روحیه سرد و زمخت داشته که هم کلاس را رها کرده و هم هیچ‌گونه تعامل و رابطه دوستی بین معلم و دانش‌آموز شکل نمی‌گیرد. در این سبک شیوه‌های اعمالی برای مدیریت عمدتاً به تعویق می‌افتد.

سبک اقتدارگرایانه (قانون‌گرایانه): در این سبک طرفین یاددهنده-یادگیرنده با حفظ فاصله خود نسبت به جایگاه دیگری از حقوق

1- Baum rind

2- Wolfgang& Glickman

طرف مقابل آگاه بوده و تلاش می‌کنند به این حریم احترام بگذارند. چنین معلمانی دارای روحیه‌ای شاد و دلسوز به همراه منشی مقتدر، جدی و کاریزماتیک که توانایی تغییر حالات رفتاری گفتاری و آموزشی در حالت‌های مختلف از خندیدن، شوخی کردن، چهره عوض کردن و خارج کردن کلاس درس از حالت یکنواختی است. در این سبک چون قوانین عمدتاً با پذیرش طرفین طراحی و تهیه می‌شود، انگیزه پذیرش و رعایت آن‌ها در بین شاگردان بیشتر دیده می‌شود و معمولاً فعالیت‌های دانش‌آموزان با تشویق‌های معلم همراه است. در بخش روحی و روانی در این سبک عمدتاً روابط گرم و صمیمی همراه با پذیرش احساس مسئولیت است و تشویق و تنبیه در جاهای موردنیاز متناسب با فعالیت‌های فراگیر اعمال می‌شود (مصرآبادی، ۱۳۹۳: ۲۱۳).

عوامل مؤثر بر مدیریت کلاس درس

معلمان در دوران تدریس خود ممکن است با مشکلات مختلفی در رابطه با مدیریت کلاس و کنترل رفتارهای مخرب شاگردان برخورد کنند. انتخاب روش صحیح مدیریت کلاس درس و سازمان‌دهی آن، می‌تواند در پرورش حس مسئولیت‌پذیری و خودتنظیمی دانش‌آموزان نقش مهمی داشته باشد و مشکلات مربوط به بی‌انضباطی و کنترل مستقیم بر دانش‌آموزان جهت انجام تکالیف و وظایف آن‌ها را کاهش دهد. معلمانی که سبک مناسبی از مدیریت کلاس را انتخاب کنند در مورد شرایط آموزشی و تدریس واکنش مناسب‌تری دارند (دارابی گرگانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۷). مدیریت کلاس شامل روش‌های عادی مدیریتی، آموزشی و رفتارهای تعاملی کلاس و عناصر دیگری است. بختیار نصرآبادی و نوروزی روی شش عنصر راهبردی مؤثر به شرح زیر تأکید دارند:

۱. برنامه‌ریزی: معلمانی که برنامه‌ریزی می‌کنند انتظارات خود را به دانش‌آموزان منتقل می‌نمایند در نتیجه پیشرفت علمی و یادگیری آنان را بالاتر می‌برند. به‌طور مثال معلم از دانش‌آموزان انتظار دارد در پایان هر درس از کتاب عربی امتحان بدهند و معلوماتی که از درس یادگرفته‌اند را بسنجند. با پیدا کردن نقاط قوت و ضعف خود برای از بین بردن نقاط ضعف تلاش کنند و نقاط قوت خود را با بقیه دانش‌آموزان به اشتراک بگذارند.

۲. وضع قوانینی ساده و مؤثر: هدف قوانین مدرسه و کلاس افزایش پیشرفت اجتماعی و علمی دانش‌آموزان است. معلمانی که مدیرانی مؤثر به حساب می‌آیند به فراگیرانشان یاد می‌دهند که چگونه به قوانین عمل کنند و عمل به آن را ادامه دهند. در قوانین کلاسی کارهای عادی کلاس سازمان‌دهی می‌شوند. معلم در کلاس درس عربی هر جلسه از بخش قواعد و به‌یادسپاری واژگان در بخش ترجمه پرسش می‌کند. این قانون ساده بسیار به دانش‌آموزان در پیشرفت تحصیلی کمک خواهد کرد.

۳. بازخورد مثبت در آغاز کار: معلمان موفق شیوه‌های تدریس و کنترل کلاس را در آغاز سال تحصیلی با دانش‌آموزانشان به بحث و تبادل نظر می‌گذارند و فرصت‌هایی را فراهم می‌کنند تا دانش‌آموزان قوانین را با سؤال در مورد آن‌ها خوب بفهمند.

قوانینی که با خود دانش‌آموزان گذاشته می‌شود بسیار اثربخش‌تر از قوانینی است که خود معلم به‌تنهایی وضع می‌کند.

۴. جهت‌دهی روشن و واضح و مثبت: اگرچه جهت‌دهی‌های آموزشی یا روش‌های کلاسی باید مختصر و واضح باشند، ولی با توجه به اهمیت جهت‌دهی‌ها، آن‌ها باید مثبت باشند. جهت‌دهی‌های منفی باعث ایجاد روحیه‌ی شکست در دانش‌آموزان می‌شود.

۵. تصویرسازی سازمان‌دهی و کنترل کلاس: معلمان مؤثر، رفتار دانش‌آموزان را در کلاس درس خود به تصویر می‌کشند. آنان به هر دانش‌آموزی مسئولیتی برای انجام کار در خلال فعالیت یادگیری ارائه می‌دهند و سپس تصویری برای آنچه دانش‌آموز باید عملاً انجام دهد به وجود می‌آورند. در کلاس درس عربی معلم می‌تواند دانش‌آموزانش را گروه‌بندی کند؛ گروهی برای ترجمه درس گروهی برای تمرین قواعد و گروهی را برای حل تمرین در نظر بگیرد تا کسی در کلاس منفعل نباشد و هر جلسه مسئولیت‌های متفاوت به گروه‌ها واگذار کند.

۶. ثبت نمره‌ها و امتیازها: هر معلمی وظیفه‌ی ثبت نمره‌ها، میزان حضور و مشارکت در کلاس، مسائل مربوط به انضباط و ثبت دیگر جنبه‌های کلاس را بر عهده دارد و برای منصف بودن، منطقی بودن و باثبات بودن، نیازمند به یک روش منظم برای ثبت و نگهداری اطلاعات و نمره‌ها است. (بختیار نصرآبادی و نوروزی، ۱۳۸۲: ۳۶). به‌طور مثال در درس عربی معلم فهرستی تهیه کند که شامل این موارد باشد: ترجمه، قواعد، حل تمرین و گفت‌وگو به زبان عربی و در پایان هر درس اگر دانش‌آموزی در هریک از این موارد نمره‌ای نداشت علت را جویا شود و درصدد رفع مشکل برآید؛ این‌گونه دانش‌آموز متوجه می‌شود که نظارت همه‌جانبه از سمت معلم بر او وجود دارد و در همه زمینه‌ها باید خود را قوی کند

مرعشی در مورد اداره کلاس و عوامل مؤثر در آن در یکی از مقلله‌های خود می‌نویسد: «اداره‌ی کلاس با محیط و موقعیت کلاس ارتباط دارد. موقعیت‌ها عبارت‌اند از هدف‌های آموزشی، رفتار معلم، مشارکت شاگردان، زمان درس، تعداد دانش‌آموزان، وسایل و فضای کلاس و مانند آن‌ها» (مرعشی، ۱۳۷۱: ۵۳).

وی هم‌چنین مسائل، عوامل و ابزارهای مدیریت و سازمان‌دهی کلاس درس را به هفت بخش زیر تقسیم‌بندی می‌کند:

۱. مدیریت و سازماندهی کلاس درس؛

۲. عوامل مؤثر در مدیریت و سازماندهی کلاس؛

۳. مسائل و مشکلات مدیریت کلاس؛

۴. برنامه‌های درسی و سازماندهی فعالیت‌ها؛

۵. نظم و انضباط؛

۶. تشویق و تنبیه؛

۷. ارزشیابی؛ (همان، ۱۳۷۱: ۵۵).

عوامل دیگری نیز بر مدیریت کلاس مؤثرند ازجمله:

الف) ویژگی‌های شخصیت معلم

بدون شک شخصیت و یا ویژگی‌های شخصیت معلم، یکی از عوامل مهم در نظم دهی کلاس درس است؛

معلمی که ظاهر آن آراسته باشد؛

مثبت‌نگر و خوش‌اخلاق است؛

به توانایی‌های ذهنی، جسمی، عاطفی و تفاوت‌های فردی شاگردان آگاهی دارد؛

شرایط فیزیکی کلاس را از قبل آماده می‌سازد؛

مهارت ارزشیابی و پرسش کردن را می‌داند؛

دانش‌آموزان را دوست دارد و به کارش علاقه نشان می‌دهد؛

باایمان، راستگو، صادق و خوش‌بین است؛

در کارش مسلط است و با معلمی که این ویژگی‌ها را ندارد مسلماً بسیار متفاوت است؛

بنابراین معلمان باید این صفات را در خود آشکار نمایند و در تمهیدات اشتغال به حرفه‌ی مقدس معلمی، این ویژگی‌ها را در خود متبلور سازند.

ب) روش‌های تدریس معلم

هر روش تدریس کارایی خود را دارد و از یک روش تدریس نمی‌توان برای آموزش همه دروس و یا در همه کلاس‌ها استفاده نمود. یک معلم باید با توجه به شرایط کلاسی، امکانات و تجهیزات، توانایی‌های خود و شاگردان و محتوای کتب درسی، یک روش مناسب انتخاب نماید و در صورتی که روش تدریس معلم مناسب نباشد، باعث سردرگمی شاگردان، شلوغی کلاس و اتلاف وقت خواهد شد؛ بنابراین لازم است یک معلم نسبت به الگوها، روش‌ها و راهبردهای فنون تدریس، آگاهی‌های لازم را داشته باشد تا به موقع و در جای مناسب از هر کدام از روش‌ها و فنون، در موقعیت مناسب بهره‌مند گردد.

ج) استفاده از فنون تدریس

تدریس به مجموعه اعمالی که معلم برای جلب توجه شاگردان به تدریس اثربخش و کارآمدتر اجرا می‌نماید، گفته می‌شود. آشنایی و آگاهی نسبت به فنون تدریس و اعمال آن‌ها در کلاس درس توسط معلم باعث می‌شود، وی بدون استفاده از خشونت و تنبیه بدنی کلاس را مدیریت نموده و نظم را حاکم سازد (محمودی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۴-۲۵). باید دانست که وظیفه معلمان در فرایند تدریس تنها انتقال واقعیت‌های علمی به دانش‌آموزان نیست، بلکه باید موقعیت و شرایط مطلوب یادگیری را فراهم نماید و چگونه اندیشیدن و چگونه آموختن را به شاگردان بیاموزند؛ یعنی کار معلم نه تنها انتقال دانش، بلکه پرورش توان تفکر منطقی و پرورش شخصیت سالم است (محمدیاری و درستی، ۱۴۰۰: ۷۶). اگر معلم به درستی فنون تدریس را به کار گیرد، دانش‌آموزان را به هدف یادگیری می‌رساند. از جمله فنون تدریس می‌توان فنون زیر را برشمرد:

۱. تدبیر منفی: تدبیر منفی یکی از تکنیک‌های خانواده درمانی است و معلم به منظور ساکت کردن کلاس و یا جلب توجه دانش‌آموزان از آن استفاده می‌نماید، بدین صورت که وقتی کلاس شلوغ می‌شود معلم طنین شادی صدای خود را کم کرده و بغض صدایش را افزایش می‌دهد و با این روش به کلاس نظم می‌بخشد.
۲. کم‌وزیاد کردن تن صدا: به منظور جلب توجه شاگردان و وادار کردن آن‌ها به گوش دادن، معلم باید با صدای یکنواخت صحبت نکند، نوسانات صدای خود را کم‌وزیاد نماید تا دانش‌آموزان شنونده فعالی شوند.
۳. حرکت‌های معلم: می‌توان گفت بین حرکت‌های معلم و توجه شاگردان رابطه مستقیم وجود دارد؛ هر چه حرکات هدفمند معلم و حرکت کردن به آخر کلاس و برگشتن بیشتر باشد، معلم بر کلاس مسلط‌تر خواهد شد و شاگردان بیشتر به او توجه خواهند کرد و در نتیجه یادگیری بهتر صورت می‌گیرد.
۴. تأکید بر روی بعضی مفاهیم و کلمات: «نگاه کنید، دقت کنید» این کلمات خیلی مهم‌اند و تکرار بعضی افعال و کلمات از جمله نکاتی است که به خاطر تأکید معلم، توجه شاگردان را جلب می‌نماید.
۵. اشارات معلم: بعضی از ایماها و اشارات معلم، باعث دقت بیشتر شاگردان می‌شود؛ حرکات دست، چشم، ابرو، دهان، انگشتان و سر، مشتمل بر این حرکات است.
۶. مکث‌های به موقع و هدفمند: برخی معلمان در حین توضیح دادن و یا سخنرانی با مکث‌های به موقع حواس شاگردان را به مفاهیم جلب می‌نمایند و سروصدای دانش‌آموزان را کاهش می‌دهند و کلاس را اداره می‌نمایند.
۷. تشویق و تمجید دانش‌آموزان: یکی از فنونی که به عنوان ابزاری مؤثر در اختیار معلمان است، تشویق و تمجید است؛ البته تمجید عملکرد شاگردان، بالارزش‌تر از تشویق آنان است، زیرا تشویق شاگردان باعث به وجود آمدن آموزش و پرورش سودگرایانه می‌گردد.

همچنین معلم می‌تواند با توجه به سن دانش‌آموزان از تقویت پته‌ای نیز بهره‌بردارد؛ و یا از کارت‌های تلاش، امتیاز و کارت جایزه بدین منظور استفاده نماید. استفاده فاصله‌ای و نسبی متناوب از این ابزار، اثربخشی آن را ارتقاء می‌بخشد.

۸. نگاه‌های معنی‌دار: گاهی نگاه‌های معنی‌دار معلم به دانش‌آموزی که به درس توجه ندارد و یا سروصدا می‌کند، باعث کاهش رفتار نا به‌جای او می‌گردد. همچنین با عصبانیت نگاه کردن به دانش‌آموزانی که برای کلاس مزاحمت ایجاد کرده‌اند؛ باعث می‌شود دانش‌آموز وادار شود به درس‌های معلم گوش دهد.

۹. ضربه زدن به میز و صندلی: گاهی معلم با ضربه زدن به میز یا تابلوی کلاس، توجه شاگردان را به مطالب و مفاهیمی که ارائه می‌شود، جلب می‌کند.

۱۰. تدوین قانون و مقررات: تدوین قوانین کلاسی و تشریح آن برای دانش‌آموزان و آگاهی دادن به آن‌ها باعث ایجاد نگرش می‌گردد و در نهایت موجب عملکرد فردی و گروهی می‌شود. لذا معلمان باید در تدوین مقررات کلاس به‌خصوص در روزهای اول دقت کافی داشته باشند (شعبانی، ۱۳۸۲: ۲۸۶-۲۹۵).

درس عربی

زبان عربی از دیرباز در میان ایرانیان وجود داشته و همواره مورد توجه بوده است. دانشمندان و علمای ایرانی آثار خود را به زبان عربی می‌نوشتند. شاعران ایرانی نیز زبان عربی را در شعرهای خود به کار می‌بردند یا از شعرهای شاعران عرب به‌عنوان تضمین در شعرهای خود استفاده می‌کردند. با ظهور اسلام نیز این توجه و استفاده از زبان عربی در بین ایرانیان مسلمان بیشتر شد تا به‌نوعی بتوانند خدمت خود را به زبان قرآن نشان دهند. یکی از علت‌های تدریس زبان عربی در ایران مشابهت این زبان با زبان فارسی در زمینه‌هایی چون قواعد، تلفظ اکثر حروف و رسم‌الخط است. همچنین قرار گرفتن کشور ایران در خاورمیانه و وجود برخی کشورهای عرب‌زبان در همسایگی ایران و نیز مسلمان بودن ایرانیان و علاقه‌مندی آن‌ها به اسلام هم باعث شده که بر اساس اصل شانزدهم قانون اساسی، آموزش زبان عربی در برنامه درسی همه پایه‌های تحصیلی دوره متوسطه اول و دوم در مدارس گنجانده شود. با این وجود امروزه شاهد آن هستیم که در اکثر مدارس زبان عربی به حاشیه کشانده شده و طرفداران خود را از بین دانش‌آموزان تا حدود زیادی از دست داده است. حتی معلمان درس‌های دیگر و مدیران مدارس نیز به درس عربی به‌عنوان یک درس بی‌اهمیت و بدون فایده نگاه می‌کنند؛ برخی از علت‌ها را می‌توان این‌طور طبقه‌بندی کرد:

۱. نامناسب بودن محتوای کتاب‌های درسی: کتاب‌های درسی عربی از جذابیت کافی برای آموزش این زبان برخوردار نیستند، تصاویر بی‌روح، تمرین‌های تکراری، متن‌هایی که هیچ‌کدام از مسائل روز را در بر نمی‌گیرد و برای دانش‌آموزان طولانی و خسته‌کننده است. گنجاندن گفت‌وگوهایی فقط در غالب زیارت کشورهای مقدس که البته اهمیت آن بر هیچ‌کس پوشیده نیست؛ اما عدم تنوع در این گفت‌وگوها باعث دل‌زدگی دانش‌آموزان خواهد شد. به‌طور مثال در پایان چهار درس از کتاب عربی نهم چهار گفت‌وگو با نام «الأربعینات» که همگی در مورد زیارت هستند اضافه شده است؛ بهتر است علاوه بر این گفت‌وگوها در پایان چند درس دیگر این کتاب نیز گفت‌وگوهایی با موضوعات مختلف و جذاب دیگر به جهت تنوع بخشیدن به مطالب اضافه شود مثل انتخاب شغل، اوقات فراغت، آشپزی، ورزش و ... در کتاب عربی دهم نیز دو گفت‌وگوی زیارتی در فرودگاه نجف، یک گفت‌وگو در مورد گذرنامه، یک گفت‌وگو در مورد گمرک، گفت‌وگویی با راننده تاکسی، دو گفت‌وگو با مسئول پذیرش هتل و یک گفت‌وگو در مورد خرید سیم‌کارت گنجانده شده است.

این گفت‌وگوها نیز همگی در مورد سفر کردن و مکان‌هایی است که زائر یا مسافر با آن‌ها برخورد می‌کند؛ اگرچه یاد گرفتن آن‌ها بسیار کمک‌کننده و مفید است، اما داشتن یک موضوع تکراری در همه آن‌ها باعث خسته‌کننده شدن آن‌ها می‌شود؛ بهتر است به جای گنجاندن ۸ گفت‌وگو با موضوعات نزدیک به هم در یک کتاب آن‌ها را در پایه‌های مختلف پخش کنند و با تنوع دادن به آن‌ها کمی از دلزدگی دانش‌آموزان بکاهند. در دوره‌های قبل قاعده محور بودن کتاب‌ها هم جزئی از معایب آن محسوب می‌شد اما خوشبختانه در حال حاضر بیشتر بر ترجمه تأکید دارند.

۲. کمبود نیروی انسانی متخصص: متأسفانه اکثر معلمان که در مدارس، درس عربی را تدریس می‌کنند تخصص زبان عربی را ندارند؛ چراکه به دلیل کمبود نیرو غالباً درس عربی را به معلم‌های درس دینی، آمادگی دفاعی، ادبیات و طلاب حوزه علمیه می‌دهند. معلم غیرمتخصص غالباً از شیوه‌های سنتی تدریس به علت ساده‌بودن و معلم محور بودن آن‌ها استفاده می‌کند و چون مهارت کافی ندارد، تسلط وی روی مباحث بسیار کم است؛ نمی‌تواند در کلاس مانور دهد و کلاس را جذاب کند. چنین معلمی غالباً بیم عدم توانایی در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان را دارد؛ بنابراین در کلاس‌های درس اجازه هیچ‌گونه مشارکت و فعالیت را به دانش‌آموزان نمی‌دهد. کلاس‌های او کسل‌کننده هستند و روش تدریس بیشتر سخنرانی یا دستور- ترجمه خواهد بود. وجود معلمان ناآگاه در زمینهٔ درسی به دانش‌آموزان آسیب فراوانی وارد خواهد کرد.

۳. عدم برخورداری مدارس از امکانات لازم برای تدریس زبان مثل آزمایشگاه زبان، عدم تجهیز کلاس‌ها به تخته هوشمند و دیتاشو برای استفاده از روش گویشی- شنیداری و یا تقویت حافظه دیداری و ...

۴. ذهنیت خود دانش‌آموزان و عامه مردم: دانش‌آموزان به عربی به‌عنوان زبان خارجی نگاه نمی‌کنند و گمان می‌کنند که زبان عربی فقط به درد مسائل دینی می‌خورد. البته که اهمیت مسائل دینی و الهیات بر هیچ‌کس پوشیده نیست اما خوب است که با آگاه‌سازی به دانش‌آموزان عنوان کرد که در کنار مسائل دینی به زبان عربی به‌عنوان زبان دوم نگاه کنند.

۵. اختصاص مدت زمان کوتاه برای درس عربی در برنامه درسی مدارس: معضل کمبود وقت در درس عربی به‌ویژه برای رشته تخصصی انسانی دو ساعت در هفته است و با توجه به تعطیلات رسمی و غیررسمی گاهی همین دو ساعت زمان هم از دست می‌رود. این در حالی است که تقریباً همه درس‌های تخصصی رشته‌های مختلف و حتی بسیاری از درس‌های عمومی ساعت بیشتری در هفته به خود اختصاص داده‌اند. درس عربی هم به‌عنوان درس تخصصی و هم به‌عنوان درس عمومی به ساعت بیشتری در هفته نیازمند است تا دانش‌آموزان با ارتباط بیشتر با درس عربی بهتر با آن مأنوس شوند و نیز با نزدیک‌تر شدن فاصله جلسه‌های درس به یکدیگر از فرار مطالب از ذهن دانش‌آموزان جلوگیری شود.

مدیریت خلاق در کلاس درس عربی

خلاقیت توان دیدن چیزها به روشی جدید است. دیدن مسائل و مشکلاتی که هیچ فرد دیگر ممکن نیست متوجه وجود آن‌ها بشود و سپس ارائه راه‌حل جدید و منحصر به فرد و مؤثر برای آن مشکلات. ویژگی مهم خلاقیت، تازگی نتایج تفکر فرد خلاق است؛ بنابراین تأکید خلاقیت بر اثر یا بازدهی فکری تازه است و هسته اصلی تمام مفاهیم مربوط به خلاقیت را مفهوم تازگی تشکیل می‌دهد (شریعت باقری و شمسایی، ۱۳۹۸: ۲۳۰). کسی که تفکر خلاق دارد الزاماً یک فرد استثنایی یا باهوش به معنای خاص آن نیست، بلکه کسی است که با کار زیاد و تمرکز فراوان و سخت‌کوشی روی یک مسئله به نتایج جدید می‌رسد؛ این مبحث در مورد تدریس نیز صدق می‌کند؛ برای درس‌های پیچیده‌ای مانند درس عربی که از درس‌های رسمی آموزش و پرورش ایران است و در حال حاضر با چالش‌هایی روبه‌روست، معلم با سخت‌کوشی و به‌کارگیری خلاقیت و توانایی خود می‌تواند آن را از چالش‌هایی که دارد رها کند و به یک درس مورد علاقه با فراگیری آسان تبدیل کند.

خلاقیت معلم در کلاس درس موجب می‌شود تا کلاس درس پویا و فعال شود و به نتایج مطلوب برسد. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد عوامل مختلفی بر روی دانش‌آموزان و یادگیری آن‌ها تأثیرگذارند، از جمله ویژگی‌های شخصیتی خود معلم؛ در درس عربی با توجه به مشکلاتی که در سر راه تدریس آن وجود دارد بهتر است معلم در ابتدای امر دانش‌آموزان را به خود و شخصیت خود جذب کند، دانش‌آموزان معلم به روز و کارآمد را دوست دارند، معلمی که از همه جهات توانمند باشد، آراستگی ظاهر و آراستگی کلام داشته باشد و در رشته خود متخصص باشد. این‌را دانش‌آموزان به‌خوبی متوجه می‌شوند و بازخورد می‌دهند. پس برای جذاب کردن درس عربی علاوه بر موارد بالا رعایت این نکات مطلوب است:

۱. معلم همیشه شاد و پرانرژی و با لبخند وارد کلاس شود و حس مثبت خود را به دانش‌آموزان القا کند؛ داشتن دید مثبت به تک‌تک دانش‌آموزان و تصور اینکه هر یک از آن‌ها برای یادگیری توانایی دارند بسیار کمک کننده است. بهتر است در جلسات ابتدایی یک مکالمه کوتاه در حد سلام و احوالپرسی به دانش‌آموزان آموزش داده شود و هنگام ورود به کلاس به زبان عربی گفت‌وگوی کوتاهی شکل بگیرد.

۲. فقط روی آموزش مطالب کتاب به‌تنهایی اکتفا نکند از عکس‌نوشته‌های جذاب، قصه‌های کوتاه عربی، شعرهای کوتاه در کلاس استفاده کند. از دانش‌آموزان بخواهد تا آنان نیز متن‌های زیبای کوتاه به زبان عربی را جستجو کنند و در کلاس درس بخوانند.

۳. تصاویر کتاب عربی تکراری هستند و جذابیتی برای این زبان ایجاد نمی‌کنند. به‌طور مثال برای آموزش قواعد فعل‌ها و تمرین آن‌ها در کتاب عربی هفتم و هشتم و نهم فقط از تصاویر دانش‌آموزان دختر و پسر استفاده شده است، صفحات ورود به درس در برخی موارد نمی‌تواند پیام درس را به‌درستی منتقل کند. در بخش ترجمه نیز در بعضی درس‌ها از تصاویر بی‌روح و کسل‌کننده که بیشتر انگیزه را از دانش‌آموز می‌گیرد تا او را ترغیب به ترجمه کند استفاده شده است؛ اما به‌طور کلی می‌توان گفت در بخش ترجمه تصاویر متنوع‌تری نسبت به سایر بخش‌ها استفاده شده است. کتاب عربی هفتم به نسبت شکیل‌تر از کتاب هشتم و نهم است. خوب است در دوره متوسطه اول که دانش‌آموز برای اولین بار با زبان عربی آشنا می‌شود جذابیت‌های بیشتری برای او ایجاد کرد تا به درس علاقه‌مند شود. این در حالی است که در دوره متوسطه دوم نسبت به انتخاب تصاویر سلیقه بیشتری به کار رفته و کتاب‌ها به نسبت متوسطه اول جذاب‌تر به نظر می‌رسند. بهتر است معلم تصاویری از مکان‌های جذاب و دیدنی کشورهای عربی تهیه کند و به دانش‌آموزان نشان دهد و در موردشان در کلاس گفت‌وگو کنند. چیزی که در کتاب عربی کمتر به آن پرداخته شده است.

۴. از مسائل روز دنیا در مورد عربی و کشورهای عربی صحبت شود. مثلاً جام جهانی بسیار به جذاب شدن زبان عربی کمک کرد؛ یا اینکه بازیکن مشهور فوتبال کریستین رونالدو اکنون برای تیم النصر عربستان بازی می‌کند و عربی یاد می‌گیرد.

۵. اگر کلاس امکانات دارد برای دانش‌آموزان پویانمایی‌های آموزنده به زبان عربی پخش کرد یا برایشان در کانال شاد ارسال کرد و از آن‌ها خواست تا تماشا کنند و خلاصه‌ای از آن را بیان کنند.

۶. در کلاس درس عربی معلم می‌تواند از دانش‌آموزان بخواهد تا در مورد موضوعات مختلف روزنامه دیواری درست کنند و آن‌ها را در کلاس درس نصب کنند. مثل انواع شغل‌ها، انواع غذاها، ورزش‌ها، حیوانات و ... تا دانش‌آموزان در کلاس درس یعنی در محیط، به شکل دیداری با زبان عربی ارتباط برقرار کنند.

۷. جلساتی را به معرفی یک شاعر یا یک نویسنده یا ورزشکار یا چهره مشهور عرب اختصاص بدهد تا ذهنیت منفی دانش‌آموز را در مورد مردم عرب از بین ببرد.

۸. می‌تواند از جنبه‌های مادی که عربی می‌تواند برای آن‌ها داشته باشد سخن بگوید، مثل معلمی یا استادی، تورلیدری عرب‌زبانان، مترجمی، نویسندگی و ...

۹. از اعجازات قرآن کریم در زمینه بلاغت زبان عربی سخن بگوید با مثال‌های بسیار ساده و جذاب.

البته معلم باتوجه به توانایی‌های خود و باتوجه به شرایط کلاس می‌تواند از هریک از این روش‌های خلاقانه برای مدیریت کلاس خود استفاده کند و دانش‌آموزان را به هدفشان برساند. داشتن کلاسی خشک و بی‌روح و استفاده از روش‌های تکراری، دانش‌آموز را به هدف یادگیری نمی‌رساند و او را از درس دلزده خواهد کرد. علاوه بر این، معضل کمبود وقت در درس عربی به‌ویژه برای رشته تخصصی انسانی (۲ ساعت در هفته) و تعطیلات رسمی و غیررسمی هم از جمله مشکلات و موانع در مدیریت کلاس درس عربی است و این درحالی است که تقریباً همه درس‌های تخصصی رشته‌های مختلف و حتی بسیاری از درس‌های عمومی ساعت بیشتری در هفته به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری

معلمان به‌عنوان هدایت‌کننده و تسهیل‌گران یادگیری شناخته می‌شوند. درواقع زمانی یادگیری به بهترین شکل در کلاس اتفاق می‌افتد که معلم توانایی مدیریت کلاس و کنترل اتفاقات مختلف آن را داشته باشد. یک معلم خوب باید مهارت‌های مدیریتی مؤثر داشته باشد تا بتواند از وقت کلاس نهایت استفاده را برده، رفتارهای مثبت را در دانش‌آموزان تقویت کند و عادت به مطالعه و یادگیری و احترام به یکدیگر را در آن‌ها ایجاد کند. معلم باید بداند باتوجه به شرایط کلاس، سن، جنسیت و درس مورد تدریس، سبک‌های مدیریت کلاس متفاوت خواهند بود و برخی اوقات تلفیقی از سبک‌های مختلف می‌تواند به اداره کلاس کمک کند؛ معلمی که به شرایط خود، محیط و افراد تسلط داشته باشد می‌تواند با به‌کارگیری بهترین سبک مدیریت، بهترین نحوه ارائه از توانایی‌های خود و از بهترین روش‌ها و فنون تدریس، بهترین بازخورد را بگیرد. در کنار مهارت‌های کلاس‌داری، معلم باید از لحاظ دانش و مهارت و تخصص نیز قوی باشد و در درس موردنظر تبحر کافی را داشته باشد و دانش‌آموزان را به هدف یادگیری برساند؛ این مهم در تدریس درس‌های چالش‌برانگیزی چون درس عربی خود را نشان می‌دهد. چراکه یادگیری این درس برای دانش‌آموزان ایرانی سخت به نظر می‌رسد و تمامی عوامل دخیل در این امر از جمله معلمان، مؤلفان کتاب و مدیران مدارس بایستی جهت ساده‌سازی و جذابیت درس عربی گامی بردارند. البته اگر تمامی این زمینه‌ها اصلاح شوند آنچه در عمل و در کلاس درس اتفاق می‌افتد باز تحت تأثیر ابعاد مختلف علمی، شخصیتی، اجتماعی و مدیریتی معلم خواهد بود. این معلم است که می‌تواند منفردترین دروس را با خلاقیت و هنر خود به محبوب‌ترین درس‌ها تبدیل کند. فلذا پیشنهاد می‌شود که معلمان ضمن مجهز کردن خود به انواع روش‌های تدریس، فنون تدریس و الگوها، برای اثربخش بودن تدریس، از روش‌های مختلف متناسب با ظرفیت و نیاز فراگیران استفاده کنند.

منابع

- افشارنیا، معصومه، رضا عباسی و مرتضی دسترنج، (۱۳۹۷)، «بررسی مدیریت کلاس درس و روش کلاس‌داری معلمان در مدارس و مراکز آموزشی»، پژوهش در هنر و علوم انسانی، صص (۷۳-۸۸).
- بختیار نصرآبادی، حسن، رضاعلی، نوروزی، (۱۳۸۲)، راهبردهای جدید آموزشی در هزاره سوم، قم: سماء قلم.
- بهاری، منوچهر، (۱۳۷۹)، «مدیریت کلاس»، مدیریت در آموزش و پرورش، صص (۳۷-۴۰).
- پیری، موسی، لطیف پورفرهادی، (۱۳۹۷)، «رابطه سبک‌های تفکر و سبک‌های تدریس با مدیریت با مدیریت کلاس»، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی عالی، صص (۸۹-۱۱۱).
- تریسی، گرت، (۱۴۰۱)، مدیریت مؤثر کلاس درس (مبانی و بنیادها)، مترجم کتاب: محدثه زارعی، فرزانه آبشیرینی، سارا دشتیان، دشتستان: هامون نو.
- حاجی تبار فیروزجایی، محسن، (۱۳۹۹)، «مدیریت کلاس درس به‌عنوان مؤلفه‌ای از مدیریت مدرسه: پیش‌بینی عملکرد و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان»، مدیریت مدرسه، صص (۲۸-۴۹).
- دارابی گرگلانی، بنفشه، بتول سبزه و نعمت‌الله موسی‌پور، (۱۴۰۱)، «رابطه سبک مدیریت کلاس درس معلمان با خودتنظیمی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی»، پویش در آموزش علوم انسانی دانشگاه فرهنگیان، صص (۱۵-۳۰).
- رئوفی، محمدحسین، (۱۳۸۰)، مدیریت رفتار کلاسی (مهارت‌های آموزشی و پرورشی)، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- شریعت باقری، محمدمهدی، آزاده شمسایی، (۱۳۹۸)، «رابطه سبک مدیریت کلاس معلمان و خلاقیت دانش‌آموزان با میانجیگری بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان»، علمی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، صص (۲۲۷-۲۶۲).
- شعبانی، حسن، (۱۳۹۰)، مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)، تهران: انتشارات سمت.
- صفوی، امان‌الله، (۱۳۷۰)، «اصول و قواعد اداره کلاس»، مدیریت در آموزش و پرورش، صص (۶۴-۷۱).
- صیامی، توحید، (۱۳۸۰)، «مدیریت کلاس درس»، رشد تکنولوژی آموزشی، صص (۲۲-۴۵).
- عالی، آمنه، امیر امین یزدی، (۱۳۸۸)، «تأثیر ویژگی‌های معلم بر سبک مدیریت کلاس»، فصلنامه تعلیم و تربیت، صص (۱۳۵).
- علاقه‌بند، علی، (۱۳۷۸)، اصول مدیریت آموزشی، تهران: پیام نور.
- کمال پورخوب، ناصر، کبری کمال‌پورخوب، (۱۴۰۰)، «الگوی مفهومی مدیریت کلاس درس و تدریس اثربخش»، مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، صص (۳۷-۴۴).
- محمدیاری، قاسم، زیبا درستی، (۱۴۰۰)، «بررسی رابطه شیوه تدریس و مدیریت کلاس مجازی توسط معلم یا سرزندگی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خوی»، پیشرفت‌های نوین در مدیریت آموزشی، صص (۷۵-۹۱).
- مرعشی، علی‌اکبر، (۱۳۷۱)، «مدیریت سازمان‌دهی کلاس درس، رشد تکنولوژی آموزشی»، علوم تربیتی، صص (۴۷-۶۱).
- مصرآبادی، جواد، (۱۳۹۳)، «سبک‌های تدریس معلمان بر میزان بی‌انضباطی‌های دانش‌آموزان»، رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، صص (۲۰۹-۲۲۶).
- میلر، جان، (۱۳۷۹)، نظریه‌های برنامه درسی، مترجم کتاب: محمود مهرمحمدی، تهران: انتشارات سمت.

- Baker, J, & West Rup, H, (2000), **The English language teacher's handbook**, how to teach large classes with few resources.
- Baum rind, D, (1991), "parenting styles and adolescent development", inj, iorook's gunnr.r. Lerner & A.C.
- Brophy, j, (1996), **Teaching problem students**, New York, NY: Guilford.
- Doyle, W, (1986), **classroom management organization and management**, In M.C. Wittrock Ed handbook of research on teaching (3ed' pp.392-431) New York, Mc Millan
- Evert son, C.M, & Emmer, E, (2009), **classroom management for elementary teachers**, New York, NY: Pearson Education.
- Harris, E.M, (2004), **Evaluation of the reorganization of north bora elementary school in plan beach county**, Florida: dissertation, Union institute and university.
- Lewis, Ramon, (2001), "classroom discipline and student responsibility", **teaching and teacher education**, 17(2), (307-319).
- Martin, N.K., SHoho, A., &Yin, Z, (2003), "Attitudes and beliefs regarding classroom managementstyles, the impact of teacher preparation vs", experience. **Research in the schools**,10 (2), (29-34).
- Marzano, R.J, (2003), **the key to classroom management education leader ship**, vol, 61, issue1.
- Montessori, Maria, (2004), "charter Academy's", retrieve November 11, from http://www.mmcharter.Org/about_us.htm.
- Road house, Michel, (2007), **Effective models & methods of classroom management, an action research study**, Dissertation submitted in partial fulfillment of requirements for the degree of doctor of education, Walden university.
- Wolfgang, Charles, & Glickman, carl, (1980), **solving discipline problem: strategies for classroom teacher Longwood division college & professional publication**.
- Wong, m. c., Walerg, H.S., & Herbert, G.D., (1990) "What influences learning?". **Journal of educational research**, 84 (1).

Bibliography

- Aali, Amina, Amir Amin Yazdi, (2008), "The effect of teacher characteristics on classroom management style", **Education Quarterly**, pp. (-135).
- Afsharnia, Masoumeh, Reza Abbasi and Morteza Destranj, (2017), "Investigation of classroom management and teachers' classroom management methods in schools and educational centers", **Research in Arts and Humanities**, pp. (88-73).
- Azahband, Ali, (1378), **principles of educational management**, Tehran: Payam Noor.
- Baker, J, & West Rup, H, (2000), **The English language teacher's handbook**, how to teach large classes with few resources.
- Bakhtiar Nasrabadi, Hassan, Reza Ali, Nowrozi, (2012), **New Educational Strategies in the Third Millennium**, Qom: Sama Qalam.
- Baum rind, D, (1991), "**parenting styles and adolescent development**", inj, iorook's gunnr.r. Lerner & A.C.
- Behari, Manouchehr, (1379), "Classroom Management", **Management in Education**, pp. (37-40).
- Brophy, j, (1996), **Teaching problem students**, New York, NY: Guilford.
- Darabi-Gorglani, Banafsheh, Betul Sabzeh and Nematullah Musipour, (1401), "The relationship between teachers' classroom management style and the self-regulation and responsibility of sixth-grade elementary students", **research in humanities education of Farhangian University**, pp. (15-30).
- Doyle, W, (1986), **classroom management organization and management**, In *M.C. Wittrock* Ed handbook of research on teaching (3ed: pp.392-431) New York, Mc Millan
- Evert son, C.M, & Emmer, E, (2009), **classroom management for elementary teachers**, New York, NY: Pearson Education.
- Haji Tabar Firouzjaei, Mohsen, (2019), "Classroom management as a component of school management: predicting students' academic performance and vitality", **School Management**, pp. (28-49).
- Harris, E.M, (2004), **Evaluation of the reorganization of north bora elementary school in plan beach county**, Florida: dissertation, Union institute and university.
- Kamal Pourkhoob, Nasser, Kobri Kamal Pourkhoob, (1400), "Conceptual Model of Classroom Management and Effective Teaching", **Applied Studies in Social Sciences and Sociology**, pp. (44-37).
- Lewis, Ramon, (2001), "classroom discipline and student responsibility", **teaching and teacher education**, 17(2), (307-319).
- Marashi, Ali Akbar, (1371), "Classroom Organization Management, Educational Technology Development", **Educational Sciences**, pp. (61-47).
- Martin, N.K., SHoho, A., &Yin, Z, (2003), "Attitudes and beliefs regarding classroom managementstyles, the impact of teacher preparation vs", experience. **Research in the schools**,10 (2), (29-34).
- Marzano, R.J, (2003), **the key to classroom management education leader ship**, vol, 61, issue1.
- Miller, John, (1379), **Theories of the Curriculum**, book translator: Mahmoud Mehromhammadi, Tehran: Samit Publications.
- Misrabadi, Javad, (2013), "Teachers' teaching styles on the level of students' indiscipline", **a new approach in educational management**, pp. (209-226).

- Mohammadyari, Qasim, Ziba Darшти, (1400), "Investigating the relationship between teaching methods and virtual class management by the teacher or the vitality and academic progress of elementary school students in Khoi city", **New Developments in Educational Management**, pp. (75-91)
- Montessori, Maria, (2004), "charter Academy's", retrieve November 11, from http://www.mmcharter.Org/about_us.htm.
- Piri, Musa, Latif Pourfarhadi, (2017), "Relationship between thinking styles and teaching styles with class management", **Higher Research and Planning Institute**, pp. (111-89).
- Reofi, Mohammad Hossein, (2008), **classroom behavior management** (educational and educational skills), Mashhad: Astan Quds Razavi Publications.
- Road house, Michel, (2007), **Effective models & methods of classroom management, an action research study**, Dissertation submitted in partial fulfillment of requirements for the degree of doctor of education, Walden university.
- Safavi, Amanullah, (1370), "Principles and Rules of Class Management", **Management in Education**, pp. (64-71).
- Shabani, Hassan, (2017), **educational and educational skills** (teaching methods and techniques), Tehran: Somit Publications.
- Shariat Bagheri, Mohammad Mahdi, Azadeh Shamsaei, (2018), "The relationship between teachers' classroom management style and students' creativity with the mediation of students' psychological well-being", **Science of Innovation and Creativity in Human Sciences**, pp. (262-227).
- Siyami, Tawheed, (2008), "Classroom Management", Educational Technology Development, pp. (22-45).
- Tracy, Garrett, (1401), **Effective Classroom Management (Basics and Foundations)**, book translator: Mohaddeza Zarei, Farzaneh Abshirini, Sara Dashtianeh, Dashtestan: Hamon No.
- Wolfgang, Charles, & Glickman, carl, (1980), **solving discipline problem: strategies for classroom teacher Longwood division college & professional publication**.
- Wong, m. c., Walerg, H.S., & Herbert, G.D., (1990) "What influences learning?". **Journal of educational research**, 84 (1).